

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

**Το πρόγραμμα LEADER και η τοπική ανάπτυξη
με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων**
διευκολύνουν μεν την τοπική συμμετοχή, αλλά τα
πρόσθετα οφέλη τους δεν αποδεικνύονται ακόμη
επαρκώς

Περιεχόμενα

ΣΥΝΟΨΗ (σημεία I-XI)	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ (σημεία 1-18).....	4
ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (σημεία 19-23)	5
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (σημεία 24-75).....	5
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ (σημεία 76-84).....	8
Σύσταση 1 – Ολοκληρωμένη αξιολόγηση του κόστους και των οφελών του LEADER.....	9
Σύσταση 2 – Αξιολόγηση της προσέγγισης για τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.....	10

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει, σύμφωνα με το άρθρο 259 του δημοσιονομικού κανονισμού, τις απαντήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις παρατηρήσεις που διατυπώνονται σε ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και θα δημοσιευτεί ταυτόχρονα με την εν λόγω ειδική έκθεση.

ΣΥΝΟΨΗ (σημεία I-XI)

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στη σύνοψη:

Η μέθοδος LEADER¹ αποδείχθηκε σημαντική στη διάρκεια των 30 ετών από την εισαγωγή της και εξακολουθεί να είναι σε ισχύ σήμερα. Η προστιθέμενη αξία του LEADER απορρέει από την πλήρη υλοποίηση της μεθόδου² και εκδηλώνεται σε αποδεδειγμένα οφέλη σε επίπεδο τοπικής διακυβέρνησης, βελτιωμένου κοινωνικού κεφαλαίου και ενισχυμένων αποτελεσμάτων των έργων LEADER σε σύγκριση με την υλοποίηση εκτός LEADER.

Σήμερα, υπάρχει ένα δίκτυο 2 800 ομάδων τοπικής δράσης στο πλαίσιο του LEADER, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εκτός αυτής³. Το δίκτυο αυτό που περιλαμβάνει πλέον δεκάδες χιλιάδες μέλη ομάδων τοπικής δράσης (τοπικές αρχές, κοινωνικές και οικονομικές ενώσεις, αγροτικές επιχειρήσεις και πολίτες), εκτείνεται στα περισσότερα μέρη της αγροτικής Ευρώπης και προβάλλει μια θετική εικόνα της ΕΕ.

Οι σημαντικές επενδύσεις της ΕΕ σε ανθρώπινο και κοινωνικό κεφάλαιο μέσω της δημιουργίας και της λειτουργίας των ομάδων τοπικής δράσης και του δικτύου τους αντικατοπτρίζουν τη διαρκή δέσμευση της Επιτροπής για ακόμη μεγαλύτερη τοπική αυτεξουσιότητα και δημοκρατική συμμετοχή στην ΕΕ.

Συνεπώς, η χρηματοδότηση που διατίθεται για τη λειτουργία των ομάδων τοπικής δράσης είναι πολύ ευρύτερη από τις «διοικητικές δαπάνες», καθώς παρέχει επίσης δυνατότητα για επενδύσεις που δεν μπορούν να αποτιμηθούν, σε ανθρώπους, συντονισμό και συλλογική γνώση σε αγροτικές περιοχές. Σε αυτά τα άυλα οφέλη περιλαμβάνεται επίσης το πολύτιμο έργο δημοσίων σχέσεων που επιτελεί το LEADER μέσα από την προβολή της χρηματοδότησης της αγροτικής ανάπτυξης σε τοπικές αγροτικές κοινότητες και μέσω της προσέγγισης μεγάλου αριθμού πολιτών αγροτικών περιοχών, των οποίων η ποιότητα ζωής βελτιώθηκε χάρη σ' αυτό.

Λόγω του συμμετοχικού της χαρακτήρα, η διαδικασία διαχείρισης της στρατηγικής ενισχύει επίσης το κοινωνικό και ανθρώπινο κεφάλαιο σε τοπικό επίπεδο. Απαιτεί ανταλλαγή πληροφοριών, οικοδομεί εμπιστοσύνη, ενισχύει τις σχέσεις, ισχυροποιεί τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς και —μέσω καταρτίσεων, διαπραγματεύσεων και δικτύωσης— αναβαθμίζει τις ικανότητες των ατόμων.

Από την αρχή, οι κοινότητες του LEADER ενθαρρύνονταν να προσαρμόζονται και να αποκτούν γνώσεις. Η Επιτροπή επένδυσε στα εθνικά και περιφερειακά δίκτυα LEADER καθώς και στη δικτύωση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό συμβάλλει στην ανάπτυξη ανθεκτικότητας και στην αντιμετώπιση

¹ Το ακρωνύμιο «LEADER» προκύπτει από τη γαλλική φράση «Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale», η οποία σημαίνει «Σύνδεση μεταξύ έργων ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας». Η μέθοδος LEADER προβλέπει ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ) που απαρτίζονται από δημόσιους και ιδιωτικούς κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς, που έχουν ως στόχο να δημιουργήσουν και να υλοποιήσουν τις στρατηγικές τους σε τοπικό εδαφικό επίπεδο, να ευνοήσουν την καινοτομία σε τοπικό επίπεδο, να συμμετέχουν στη συνεργασία μεταξύ εδαφών και στη δικτύωση.

² Η προστιθέμενη αξία του LEADER απορρέει από την πλήρη εφαρμογή της μεθόδου LEADER [Κατευθυντήριες γραμμές: Αξιολόγηση του LEADER/CLLD: Ευρωπαϊκό δίκτυο αξιολόγησης της αγροτικής ανάπτυξης (2017) σ. 21]. Ο συντονισμός και η στήριξη στην ανάπτυξη ικανοτήτων είναι επίσης καίριας σημασίας για την υλοποίησή του. Αυτό επιβεβαιώνεται από πρόσφατη υποστηρικτική μελέτη της αξιολόγησης του αντίκτυπου του LEADER στην ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη (2022). (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/rural-areas/evaluation-support-study-impact-leader-balanced-territorial-development_en)

³ Η προσέγγιση LEADER εφαρμόζεται επίσης σε ορισμένες χώρες εκτός της ΕΕ, όπως, για παράδειγμα, η Τουρκία, η Σερβία, η Βόρεια Μακεδονία και η Μολδαβία.

βασικών προτεραιοτήτων της Επιτροπής⁴, όπως η ανάκαμψη μετά την πανδημία Covid, η κοινωνική ένταξη και ο ψηφιακός μετασχηματισμός.

Παρότι υπάρχει μεγάλη υστέρηση στη διενέργεια διεξοδικής αναλυτικής εργασίας όσον αφορά τις εξελίξεις των πρόσφατων ετών, η Επιτροπή θα καταβάλει μεγαλύτερες προσπάθειες για να αποδείξει τη συνεισφορά του LEADER στο κοινωνικό κεφάλαιο και την τοπική διακυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων δικτύου. Η Επιτροπή θα διευκολύνει επίσης την κατανόηση και μεθοδολογίες για την αποτύπωση των εν λόγω άυλων περιουσιακών στοιχείων και θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να πράξουν το ίδιο.

Η ΕΕ επενδύει στην ποιότητα των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, στηρίζοντας την προετοιμασία τους, την κατάρτιση και άλλες δράσεις υποψήφιων ομάδων τοπικής δράσης. Τα κράτη μέλη διενεργούν την αξιολόγηση ποιότητας των στρατηγικών σύμφωνα με σαφή κριτήρια. Ως εκ τούτου, πολλές περιοχές έχουν δυνατότητα να συμμετέχουν και να αναπτύσσονται, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ξεκινούν από χαμηλότερη βάση σε επίπεδο κοινωνικού κεφαλαίου.

Το LEADER δεν αφορά μόνο την οικονομική αλλά και την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα και, συνεπώς, είναι σημαντικό για κάθε αγροτική περιοχή στην ΕΕ.

Τα έργα που στηρίζει το LEADER βασίζονται σε στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, οι οποίες είναι αντικείμενο συλλογικής διαπραγμάτευσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η καλύτερη ποιότητα ή τα καλύτερα αποτελέσματα των έργων LEADER μπορεί να εκδηλώνονται με ποικίλους τρόπους, που προκύπτουν άμεσα από τη μέθοδο LEADER, όπως: καινοτομία σε τοπικό επίπεδο, εγγύτητα και ενεργός συντονισμός για να υπάρχει εμπλοκή των συμμετεχόντων, οι οποίοι ειδικά δεν θα συμμετείχαν, μεγαλύτερη βιωσιμότητα, αξιοποίηση μοναδικών εδαφικών πλεονεκτημάτων, μεταξύ των οποίων δημιουργικές και παραδοσιακές βιομηχανίες, στήριξη της τοπικής ταυτότητας, παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα, δεσμοί μεταξύ έργων και συμμετεχόντων και άλλες πτυχές. Ορισμένα έργα καλύπτουν βασικές τοπικές ανάγκες (ιδίως σε δήμους με μικρή φορολογική βάση), οι οποίες συχνά αποτελούν προϋπόθεση για άλλου είδους ανάπτυξη και οι οποίες θα καλύπτονταν με καθυστέρηση ή απλά δεν θα καλύπτονταν χωρίς το LEADER. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εστιάσουν την επιλεξιμότητα των παρεμβάσεων LEADER σε τομείς όπου θα μπορούσε να υπάρξει μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία από την εφαρμογή της προσέγγισης LEADER, αφήνοντας ωστόσο επαρκές περιθώριο για την εκ των κάτω προς τα άνω λήψη αποφάσεων που ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και επιλογές.

Επιπρόσθετα, η σύγκριση της υλοποίησης του LEADER με άλλα χρηματοδοτικά μοντέλα θα ήταν ένα σύνθετο έργο, που περιλαμβάνει, αφενός, τη δέουσα αναγνώριση της άυλης συνεισφοράς του LEADER και, αφετέρου, τους κινδύνους και το κόστος των άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων.

Επιπλέον, η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν τον μηχανισμό υλοποίησης και, ιδίως, να αποφεύγουν την επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ ομάδων τοπικής δράσης και σχετικών θεσμών, να περιορίσουν τον διοικητικό φόρτο χρησιμοποιώντας απλουστευμένες επιλογές κόστους και να απελευθερώσουν πόρους για περισσότερες ενέργειες συντονισμού και ανάπτυξης ικανοτήτων.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη προκειμένου να προωθήσει την καλύτερη εφαρμογή της μεθόδου LEADER από όλες τις ομάδες τοπικής δράσης και να αποδείξει την προστιθέμενη αξία της. Οι παρατηρήσεις του ΕΕΣ αποτελούν χρήσιμο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει την πρώτη σύσταση σχετικά με την ανάλυση του κόστους και των οφελών του LEADER και αποδέχεται πλήρως τη δεύτερη σύσταση όσον αφορά την αξιολόγηση της προσέγγισης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD).

⁴ Ανακοίνωση, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία [COM (2019) 640 final] Ανακοίνωση, Από το αγρόκτημα στο πιάτο [COM (2020) 381 final] Ανακοίνωση, Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, [COM (2020) 380 final] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decadedigital-targets-2030_en 9 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-andinvestment/european-pillar-social-rights_en

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (σημεία 1-18)

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 1 έως 16:

Οι ομάδες τοπικής δράσης αποφέρουν άμεση αξία στις τοπικές κοινότητες. Οι αρμοδιότητές τους περιλαμβάνουν τον συντονισμό της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων ώστε να διευκολυνθεί η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων για την παροχή πληροφοριών και την προώθηση της στρατηγικής και για την ενθάρρυνση δυνάμει δικαιούχων να αναπτύξουν εργασίες και να προετοιμάσουν αιτήσεις. Υπερβαίνουν κατά πολύ τις θεωρούμενες «διοικητικές δαπάνες», οι οποίες καθορίζονται κατά ανώτατο όριο στο 25 %, όπως προβλέπεται στο άρθρο 35 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, και περιλαμβάνουν επίσης τις εν λόγω δραστηριότητες.

Τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν πρόσθετη καθοδήγηση όσον αφορά τη συμμετοχικότητα των εταιρικών σχέσεων και η Επιτροπή θα τα ενθαρρύνει να διασφαλίσουν τον συμμετοχικό χαρακτήρα των εταιρικών σχέσεων των ομάδων τοπικής δράσης και, ιδίως, τη συμμετοχή νέων, γυναικών και λιγότερο προνομιούχων ομάδων στα όργανα λήψης αποφάσεων.

Το LEADER δεν αφορά μόνο την οικονομική αλλά και την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα και, συνεπώς, είναι σημαντικό για κάθε αγροτική περιοχή στην ΕΕ. Οι ανάγκες για κοινωνική ένταξη, προσαρμογή στην περιβαλλοντική και κλιματική αλλαγή δεν περιορίζονται σε περιοχές με χαμηλές οικονομικές επιδόσεις.

Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη εκτιμούν την προσέγγιση LEADER αντικατοπτρίζεται στη διάθεση σημαντικών πόρων, πολύ πάνω από το νόμιμο κατώτατο όριο που προβλέπεται για το ΕΓΤΑΑ και την εθελοντική απορρόφηση στο πλαίσιο των ταμείων ΕΔΕΤ. Τα μέτρα LEADER για προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης στην ΕΕ των 27 κατά την περίοδο 2014-2022 ανέρχονται σε ποσοστό 6,4 %.

Επιπλέον, λόγω του συμμετοχικού της χαρακτήρα, η διαδικασία διαχείρισης της στρατηγικής ενισχύει επίσης το κοινωνικό και ανθρώπινο κεφάλαιο σε τοπικό επίπεδο. Απαιτεί ανταλλαγή πληροφοριών, οικοδομεί εμπιστοσύνη, ενισχύει τις σχέσεις, ισχυροποιεί τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς και —μέσω καταρτίσεων, διαπραγματεύσεων και δικτύωσης— αναβαθμίζει τις ικανότητες των ατόμων.

ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (σημεία 19-23)

Καμία απάντηση της Επιτροπής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (σημεία 24-75)

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 24 έως 30:

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το έργο των ομάδων τοπικής δράσης δεν περιορίζεται απλώς στη διευκόλυνση της τοπικής συμμετοχής και ότι η χρηματοδότηση της λειτουργίας τους αντικατοπτρίζει την επένδυση της ΕΕ στο ανθρώπινο και κοινωνικό κεφάλαιο στις αγροτικές περιοχές, παρά τις αργές διαδικασίες έγκρισης.

Στο ανώτατο όριο του 25 %⁵ που καθορίζεται για τα λειτουργικά έξοδα των ομάδων τοπικής δράσης περιλαμβάνονται ρητά ο συντονισμός σε επίπεδο περιοχής, η διευκόλυνση της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ ενδιαφερομένων, η παροχή πληροφοριών, η προώθηση και στήριξη δυνάμει υποψηφίων ώστε να αναπτύξουν εργασίες καθώς και η διαχείριση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 31 έως 37:

Η ΕΕ παρέχει σημαντική στήριξη στην προετοιμασία των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με στόχο να διασφαλιστεί η ποιότητά τους. Η στήριξη αυτή περιλαμβάνει κατάρτιση, στήριξη από εμπειρογνώμονες, διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Επιπλέον, τα κράτη μέλη καθοδηγούν τη διαδικασία μέσω μεθοδολογικών κατευθυντήριων γραμμών και άλλων μέσων.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι όλες οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης που επιλέγονται προς υλοποίηση θα πρέπει να πληρούν πρότυπα ποιότητας. Η υποχρέωση των κρατών μελών να καθορίζουν ποιοτικά κριτήρια επιλογής για τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης κατοχυρώνεται από τη νομοθεσία.

Εντούτοις, ο καθορισμός ποιοτικών κριτηρίων επιλογής όσον αφορά τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι θα προκύπτουν πάντοτε στρατηγικές προς απόρριψη. Αυτό εξαρτάται από το πλαίσιο του εκάστοτε κράτους μέλους. Είναι ανάγκη να υπάρχει «συμμετοχικότητα» ώστε να δίνεται δυνατότητα σε διάφορες αγροτικές περιοχές να αναπτύσσονται από άποψη κοινωνικού κεφαλαίου και δικτύων.

Παρότι όλες οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης αξιολογήθηκαν, ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Ρουμανία, δεν καθόρισαν ένα σύστημα για τη διασφάλιση ελάχιστου επιπέδου ποιότητας. Η Σλοβακία και η Ελλάδα εφάρμοσαν ένα σύστημα διαφανών κριτηρίων με ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία ως μέσο κοινών προτύπων ποιότητας. Η Τσεχία καθόρισε ορισμένα διαφανή κριτήρια, υποχρεωτικά για όλες τις στρατηγικές, και οι ΟΤΔ είχαν τη δυνατότητα να βελτιώσουν τις υποβληθείσες στρατηγικές τους πριν από την επιλογή.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 45 έως 53:

Η Επιτροπή έχει ενθαρρύνει και θα συνεχίσει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εστιάζουν την επιλεξιμότητα των παρεμβάσεων LEADER σε τομείς με προστιθέμενη αξία στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 και, παράλληλα, να διατηρούν την απαραίτητη ευελιξία ώστε να επιτρέπουν προσεγγίσεις εκ των κάτω προς τα άνω που προσαρμόζονται στις τοπικές ανάγκες.

Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα ενισχύσει την παρακολούθηση και θα βελτιώσει τη μεθοδολογία ώστε να αποδεικνύεται η συνεισφορά του LEADER στο κοινωνικό κεφάλαιο και την τοπική διακυβέρνηση. Προτείνεται στα κράτη μέλη ένα σύνολο σχετικών δεικτών παρακολούθησης, οι οποίοι επιτυγχάνουν ισορροπία μεταξύ συνάφειας και ευκολίας στη συλλογή στοιχείων.

Η Επιτροπή έχει επίγνωση του διοικητικού φόρτου που συνεπάγονται οι ομάδες τοπικής δράσης και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη προκειμένου να προσαρμόσουν κατάλληλα τα οικεία συστήματα υλοποίησης ώστε να επικεντρώνονται στις βασικές λειτουργίες των ομάδων τοπικής δράσης⁶, να αποσαφηνίσουν τις αρμοδιότητες και να αποφύγουν την επικάλυψη καθηκόντων. Η χρήση απλουστευμένων επιλογών κόστους προωθείται επίσης ευρέως. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε

⁵ Το άρθρο 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 διευκρινίζει σαφώς ότι το ανώτατο όριο του 25 % καλύπτει: τη διαχείριση της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης καθώς και τον συντονισμό, την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων, την παροχή πληροφοριών και τη στήριξη δυνάμει υποψηφίων για την προετοιμασία των εργασιών τους.

⁶ Τα βασικά αποκλειστικά καθήκοντα των ΟΤΔ απαριθμούνται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 1060/2021.

να παρέχεται στις ομάδες τοπικής δράσης η δυνατότητα να απελευθερώσουν πόρους για περισσότερες ενέργειες συντονισμού και ανάπτυξης ικανοτήτων.

Μέρος αυτού του έργου υλοποιείται μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΔΑΑ).

Η Επιτροπή, μέσω του γραφείου υποστήριξης για την αξιολόγηση, έχει εκπονήσει κατευθυντήριες γραμμές, έχει οργανώσει εργαστήρια σε επίπεδο ΕΕ και στα κράτη μέλη και δραστηριότητες διάδοσης με στόχο τη βελτίωση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του LEADER και της συλλογής στοιχείων. Συνεπώς, η Επιτροπή και το γραφείο υποστήριξης για την αξιολόγηση έχουν αντιμετωπίσει εκτενώς το ζήτημα της αξιολόγησης του LEADER, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να τη βελτιώσουν.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία από τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης, αρκετά κράτη μέλη έχουν διενεργήσει αξιολογήσεις του LEADER. Υπάρχουν 85 ολοκληρωμένες αξιολογήσεις που επικεντρώνονται στα LEADER/ΤΑΠΤΚ.

Όσον αφορά την προσεχή αξιολόγηση του αντικτύπου του LEADER στην ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αξιολόγηση θα τηρεί τις αρχές για τη βελτίωση της νομοθεσίας και θα καλύπτει τα πέντε κριτήρια αξιολόγησης⁷. Ως εκ τούτου, τα κριτήρια αξιολόγησης περιλαμβάνουν την ενωσιακή προστιθέμενη αξία και όχι την προστιθέμενη αξία του LEADER. Η ενωσιακή προστιθέμενη αξία αφορά το ερώτημα γιατί και αν μια δεδομένη πολιτική (LEADER) παρέχει καλύτερα αποτελέσματα αν εφαρμόζεται σε επίπεδο ΕΕ παρά σε άλλα επίπεδα διακυβέρνησης (τοπικό, περιφερειακό) και όχι το αν η μέθοδος LEADER επιτυγχάνει αποτελέσματα σε σύγκριση με την υλοποίηση εκτός LEADER (π.χ. σύγκριση της στήριξης μέσω ενός συνήθους, εκ των άνω προς τα κάτω μέτρου αγροτικής ανάπτυξης).

Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προστιθέμενη αξία του LEADER δεν συνιστά υποχρεωτική αλλά συνιστώμενη προσέγγιση για την αξιολόγηση του LEADER στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 54 έως 56:

Η Επιτροπή θεωρεί ότι πολλά έργα που αξιολόγησε το ΕΕΣ είχαν το δυναμικό να αποφέρουν πρόσθετα οφέλη στις τοπικές κοινότητες, τα οποία συνδέονται άμεσα με τη μέθοδο LEADER. Αυτά μπορούν να αποτυπωθούν, για παράδειγμα, στην καινοτομία σε τοπικό επίπεδο, τη συνεργασία των φορέων, την αξιοποίηση των μοναδικών εδαφικών πλεονεκτημάτων, την ενίσχυση της ταυτότητας της κοινότητας, τη στήριξη δημιουργικών ή παραδοσιακών επιχειρήσεων ή την παροχή υπηρεσιών που έχει ανάγκη η περιοχή. Η τεράστια πολυμορφία του πεδίου εφαρμογής και ο πλούτος της τοπικής συμμετοχής σε πολλά, κυρίως μικρότερα έργα, είναι επίσης ορατές στα έργα που αναλύονται από το ΕΕΣ στο παράρτημα III.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 57 έως 58:

Η εξέταση μεμονωμένων έργων μπορεί να παραβλέπει την ευρύτερη εικόνα. Ορισμένες στρατηγικές περιλαμβάνουν έργα που καλύπτουν πιο «βασικές» ανάγκες, οι οποίες όμως είναι σημαντικές για τη στρατηγική στο σύνολό της και οι οποίες δεν θα καλύπτονταν ή θα καλύπτονταν με μεγάλη καθυστέρηση ελλείψει χρηματοδότησης από το LEADER.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 61 έως 63:

Παρότι η αξιολόγηση πτυχών όπως η τοπική διακυβέρνηση και το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να είναι δύσκολη (διαδικασία που απαιτεί πολλούς πόρους και είναι επί το πλείστον ποιοτική), ορισμένες μεθοδολογίες μπορούν να προσαρμοστούν και να εφαρμοστούν. Η Επιτροπή θα εντείνει τις εργασίες στο θέμα αυτό στο πλαίσιο της δικτύωσης και των αξιολογήσεων της ΕΕ.

⁷ Τα πέντε κριτήρια αξιολόγησης είναι τα εξής: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, συνάφεια, συνοχή και ενωσιακή προστιθέμενη αξία.

Ακόμη και αν η αξιολόγηση της αύξησης του κοινωνικού κεφαλαίου μπορεί να είναι σύνθετη, το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί, κατά κοινή συναίνεση, σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης, ο οποίος συμβάλλει στη μείωση του κόστους των πράξεων, σε καλύτερη επιβολή των συμβάσεων, στην ανάληψη κινδύνου, στην καινοτομία, στη συλλογική απόκτηση γνώσεων και στην κοινωνική προσαρμογή, γι' αυτό και πολλά κράτη μέλη αξιοποιούν το LEADER για να αντιμετωπίσουν σειρά κοινωνικών προκλήσεων, όπως η κοινωνική ένταξη και, πιο πρόσφατα, η ανάκαμψη μετά την πανδημία Covid.

Η Επιτροπή στηρίζει επίσης έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την ανάπτυξη μεθοδολογιών με σκοπό την καλύτερη αξιολόγηση των κοινωνικών πτυχών. Προγράμματα όπως το SIMRA, το IMAGINE ή το MATILDE αποσκοπούν στην ανάπτυξη λύσεων που μπορούν να εφαρμοστούν στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των κοινωνικών πτυχών και της τοπικής ανάπτυξης σε αγροτικές περιοχές, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας του LEADER. Οι εν λόγω πόροι έχουν συμπεριληφθεί επίσης στην τράπεζα γνώσεων του γραφείου υποστήριξης για την αξιολόγηση, ώστε να βοηθήσουν τα κράτη μέλη και τους εμπειρογνώμονες στην εξεύρεση χρήσιμων εργαλείων για την αξιολόγηση του LEADER.

Προκειμένου να παρασχεθούν στα κράτη μέλη και στους αξιολογητές πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες ανάλογων έργων προς αξιολόγηση, η Επιτροπή ανέπτυξε, μέσω του γραφείου υποστήριξης για την αξιολόγηση, μια «τράπεζα γνώσεων», στο πλαίσιο της οποίας αναλύθηκαν τα εν λόγω έργα προκειμένου να διευκρινιστεί με ποιον τρόπο οι εκροές τους μπορούν να χρησιμεύσουν στην αξιολόγηση της ΚΓΠ, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοοικονομικών πτυχών και της τοπικής διακυβέρνησης.

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τη συγκεφαλαίωση των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης, η Επιτροπή, μέσω του γραφείου υποστήριξης για την αξιολόγηση, εργάστηκε επίσης για να βελτιώσει την ποσοτική αποτίμηση της συνεισφοράς του LEADER ενόψει της εκ των υστέρων αξιολόγησης των υφιστάμενων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 64 έως 75:

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (κανονισμός περί κοινών διατάξεων 2014-2020), το κοινό στρατηγικό πλαίσιο προβλέπει στρατηγικές κατευθυντήριες αρχές. Εντούτοις, δεν μπορεί να επιβάλλει πρόσθετες υποχρεώσεις στα κράτη μέλη αλλά οφείλει να διευκολύνει τη διαδικασία προγραμματισμού.

Όσον αφορά τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, η διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο μιας πολυταμειακής στρατηγικής ΤΑΠΤΚ μπορεί να έχει θετικό αποτέλεσμα (από άποψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, εμπειρογνωσίας σε άλλον τομέα, πόρων) σε σύγκριση με περιπτώσεις όπου δεν υφίσταται κοινή στρατηγική, π.χ. η πρόσβαση σε προγράμματα στήριξης μπορεί να παρουσιάζει προβλήματα όταν πραγματοποιείται σε διαφορετικά επίπεδα της διοίκησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ (σημεία 76-84)

Απαντήσεις της Επιτροπής:

78. Το ανώτατο όριο του 25 % καλύπτει τη διαχείριση των στρατηγικών, τον συντονισμό, τις ανταλλαγές απόψεων μεταξύ ενδιαφερομένων και την παροχή βοήθειας σε δυνάμει υποψήφιους για την ανάπτυξη των εργασιών τους. Επιπλέον, ο συμμετοχικός χαρακτήρας της διαχείρισης της στρατηγικής, σε συνδυασμό με την έμφαση που δίνεται στην απόκτηση γνώσεων και στη δικτύωση ισχυροποιεί τον τοπικό πληθυσμό και μπορεί να θεωρηθεί επένδυση στις τοπικές κοινότητες.

79. Η ποιότητα των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης διασφαλίζεται μέσω σειράς μηχανισμών, όπως στήριξη της κατάρτισής τους και κριτήρια επιλογής (αξιολόγηση της ποιότητας). Η ΕΕ στηρίζει χρηματοδοτικά την προετοιμασία των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης λαμβάνοντας υπόψη την ποιότητά τους. Κάθε στρατηγική αξιολογείται πριν από την επιλογή της. Επίσης, είναι σκόπιμο να συμμετέχουν περιοχές που έχουν ως αφετηρία χαμηλότερη βάση (από άποψη κοινωνικού κεφαλαίου), ώστε να μην μένουν στο περιθώριο.

80. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι θα μπορούσε να υπάρξει στάθμιση μεταξύ ποιοτικών στοιχείων των έργων και διοικητικών διευκολύνσεων. Η ποιότητα ενός έργου αποτυπώνεται σε ποικιλία χαρακτηριστικών, τα οποία θα πρέπει, αφενός, να αποδείξει ο φορέας υλοποίησης του έργου και, αφετέρου, να εξακριβώσει, να παρακολουθήσει και να αξιολογήσει το σύστημα διοίκησης.

81. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν τον συμμετοχικό χαρακτήρα των εταιρικών σχέσεων των ομάδων τοπικής δράσης και, ιδίως, τη συμμετοχή νέων, γυναικών και λιγότερο προνομιούχων ομάδων στα όργανα λήψης αποφάσεων. Πρόκειται για στοιχείο που επίσης θα παρακολουθείται.

82. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της αξιολόγησης και την απόδειξη της προστιθέμενης αξίας της προσέγγισης LEADER στο κοινωνικό κεφάλαιο και την τοπική διακυβέρνηση.

Αυτό θα επιτευχθεί μέσω παρακολούθησης, μεθοδολογιών αξιολόγησης και δικτύωσης σε επίπεδο ΕΕ.

83. Πολλά έργα βασίστηκαν στον συντονισμό, στη συνεργασία μεταξύ τοπικών εταίρων, στην καινοτομία σε τοπικό επίπεδο ή στην αξιοποίηση ενδογενών τοπικών πόρων, στοιχεία που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως προστιθέμενη αξία της προσέγγισης LEADER.

84. Η διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο μιας πολυταμειακής στρατηγικής ΤΑΠΤΚ μπορεί να έχει θετικό αποτέλεσμα (από άποψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, εμπειρογνώσις σε άλλον τομέα, πόρων) σε σύγκριση με περιπτώσεις όπου δεν υφίσταται κοινή στρατηγική, π.χ. η πρόσβαση σε προγράμματα στήριξης μπορεί να παρουσιάζει προβλήματα όταν πραγματοποιείται σε διαφορετικά επίπεδα της διοίκησης.

Σύσταση 1 – Ολοκληρωμένη αξιολόγηση του κόστους και των οφελών του LEADER

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση.

1.A Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση 1α.

1.B Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση 1β.

1.Γ. Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση 1γ.

Όσον αφορά το LEADER στο πλαίσιο της ΚΓΠ, η Επιτροπή, επιδιώκοντας να αναπτύξει την ικανότητά της να αξιολογεί τον συμμετοχικό χαρακτήρα των οργάνων λήψης αποφάσεων, καταρτίζει εκτελεστική πράξη με την οποία ζητείται από τα κράτη μέλη να αναφέρουν την ηλικία και το φύλο των μελών.

Εντούτοις, η Επιτροπή δεν αποδέχεται την αναφορά στις άλλες ομάδες-στόχους, διότι η συγκεκριμένη ανάλυση ενδέχεται να θέσει σημαντικό πρόβλημα όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη συλλογή δεδομένων.

Επιπλέον, η Επιτροπή δεν αποδέχεται το χρονοδιάγραμμα που καθορίζεται για το 2023. Υπό την προϋπόθεση έκδοσης της προαναφερθείσας νομικής πράξης, τα στοιχεία θα είναι διαθέσιμα το 2026.

1.Δ Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση 1δ.

1.Ε Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση 1ε.

Θα υλοποιήσει τη συγκεκριμένη σύσταση στο μέτρο του δυνατού, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον ορισμό των εκ νόμου προβλεπόμενων καθηκόντων.

Σύσταση 2 – Αξιολόγηση της προσέγγισης για τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.